

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ і ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

№ 44 (1111)

Субота, 27 кастрычніка 1956 года

Цана 40 кап.

Работнікі савецкай літаратуры і мастацтва! Змагайцеся за высокую ідэйнасць літаратуры і мастацтва, няспынна ўдасканальвайце сваё мастацкае майстэрства! Стварайце творы, вартыя нашага вялікага народа!

(З Заключэння ЦК КПСС да 39-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай Сацыялістычнай рэвалюцыі).

Пераадолюючы цяжкасці

У нашым раёне сёння даволі разгалінаваная сетка культурна-асветных устаноў — 38 дашкольных клубоў, бібліятэка і кат-чалітэлі. Але толькі некаторы з іх паспяхова арганізуюць масавую работу ў вёсцы. Рэгулярна чытаюць лекцыі і даклады, працуюць гурткі мастацкай самадзейнасці, дэманструюць кіно ў Падкраччанскай хатэ-чытальні, Ткачоўскім клубе, Літоўскім доме культуры.

Асветная работа лічыцца дарагой і важнай справай. Гаспадарчыя справы (субота, уборка ўраджаю і г. д.) настолькі захапляюць некаторую частку кіраўнікоў на месцы, што ім зусім забываюць аб культурных патрэбах моладзі і кат-чалітэлі. Але з жаданымі людзьмі цяжка і дакладна, працуюць гурткі мастацкай самадзейнасці, дэманструюць кіно ў Падкраччанскай хатэ-чытальні, Ткачоўскім клубе, Літоўскім доме культуры.

Але культура з года мінулага года ўжо трэці. Нягледзячы на пераадоленне ўсё гэтых цяжкасцей. Але з задавальненнем можна сказаць, што ўсё-ж паступова работа наладжваецца. Аднак культура імкнецца да таго, каб яго ўстановы не былі адарваны ад практычнай калгаснай вытворчасці. Цяпер мы больш аператыўна і канкрэтна цікавімся дзейнасцю кожнага нізавога работніка. Для гэтага практыкуюцца частыя выезды ў калгасы для метадычнай і практычнай дапамогі. Работнікі асветы культуры дапамагаюць арганізаваным гурткам самадзейнасці ў дабраўрадаўскім хатэ-чытальні і Малескім доме культуры. Пры нашай актыўнай дапамозе значна палепшылася наглядная агітацыя ў Бакуноўскім і Калядзіцкім сельскіх клубах.

Разам з тым мы імкнемся як мага лепш падрыхтаваць усе культусветустановы да зімы. У выніку 18 клубных устаноў ужо забяспечаны падлівам. Добра рыхтуюцца да зімы ў Гарадзішчанскім сельсавеце. І ў гэтым немалява заслуга яго старшын тав. Буксы, які добра ведае, у чым маюць патрэбу ўстановы культуры сельсавета, і спецыяльна аказвае ім дапамогу.

Эпос В. Пяўкі да карніны «Паўстанне парачанскіх рыбакоў».

Да Вялікага Кастрычніка

Мастацкія калектывы Талачынскага раёна рыхтуюцца да 39-й гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі. «Марш савецкіх патрыотаў» Мурадзі, руская народная песня «Радзіма», беларуская народная песня «Ой, ляцелі гусі з броду» — гэтымі нумарамі ў выкананні хору адрацённа сцягнутага канцэрта ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці Еўлаўскага сельскага клуба.

Самадзейныя артысты развучваюць народныя танцы «Будзьбу», «Дзявоцкі», «Яблык», калгасныя прысьпеўкі. У праграме мастацкага чытання — вершы А. Куляшова «Камуністы» і М. Танка «Говарду Фасту».

Новыя песні да свята рыхтуе і хор сельсагасардэлі «Першае мая».

За тымдзень

Выстаўка прысвечана В. Стасаву

У сувязі з 50-годдзем з дня смерці выдатнага рускага музычнага і тэатральнага крытыка В. Стасова работнікі Беларускай дзяржаўнай бібліятэкі імя В. І. Леніна арганізавалі выстаўку, на якой выстаўлены работы: «Аб рэалізме», «Выбраныя артыкулы аб музыцы», «Руская опера за рубяжом» і іншыя.

Спецыяльным гасцем прысвечана творам Стасова аб кампазітару Музэрскім, Рымскім-Корсаковым, Глінку, мастаку Переве і спеваку Шаляпін. Шырока прадстаўлена перапіска з Л. Талстым, мастакам Верцічаніна і Рэліным. Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выстаўкі выклікае альбом карнін, прысвечаных Стасаву. Сярод іх «Стасаву сьрод перадавінікаў» Цыганкова, «Стасаву і Крамской у маляды Рэліна» Фомкіна, «В. В. Стасаву» Рэліна.

Вечар памяці Я. Купалы

У Доме культуры мінскага аўтавада адбыўся вечар, прысвечаны памяці Які Купалы. Даклад аб жыцці і творчасці пачаў зрабіў І. Жыдковіч. З чыткай вершаў выступілі пэтыя У. Корбан, А. Валовіч, А. Астрэўка, А. Волсы, Р. Няш. На вечары прысутнічалі жонка пэтыя дырэктар музея Які Купалы У. Луцвіч.

Сіламі самадзейнасці аўтавазавоў быў наладжаны канцэрт.

Пяцідзённы семінар

Лёўскі раённы аддзел культуры правёў пяцідзённы семінар работнікаў культуры. Былі абмеркаваныя пытанні падыроўкі клубу і бібліятэкі раёна да працы ў звычайных умовах і ўдзелу культусветустановы ў падрыхтоўцы да Усеазаможнага фестывалю моладзі.

Нарада маладых літаратараў

У рэдакцыі часопіса «Маладосць» была праведзена нарада маладых літаратараў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна. У ёй прынялі ўдзел каля 30-ці пачынаючых пэтыя, працаўнікі і крытыкі.

Цікавы лектары

У Магілёве пры кінатэатры «Радзіма» пачаў працаваць лектарый на пытаньнях мастацтва, музыкі, тэатра і жыццёва, арганізаваны абласным Домам народнай творчасці і клубам прамысловай каперы.

Дзесяцігоддз самадзейнага калектыву

Калектыв мастацкай самадзейнасці Рэчыцкага гарадскога Дома культуры адзначае свой юбілей. Дзесяць год назад, у кастрычніку 1946 года пры Доме культуры была створана канцэртная брыгада ў колькасці 18 чалавек. Першы канцэрт яна дала ў гонар 29 гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

З маленькай канцэртнай брыгады паступова вырастае вялікі калектыв — хор, танцавальная група, драматычны гурток, група салістаў, духавы і струнны аркестры. У самадзейнасці пры Доме культуры ўдзельнічаюць цяпер больш за 120 чалавек.

За дзесяць год існавання калектыву самадзейнасці Рэчыцкага дома культуры даў і прапаноўваў горада і раёна каля двух тысяч канцэртаў.

М. БЕЛКІН.

Масква. Цэнтральны музей В. І. Леніна. Зала «Ленін у Кастрычніку».

На адмычку: наведвальнікі ля скульптуры М. Манізера «В. І. Ленін на бра-невіку».

Фотакроніка ТАСС.

Гэта трэба зрабіць неадкладна

— Ніхто не сказаў, што ігнараванне нашага калгаса ленавацца працаваць. Не, усе мы працавалі дружна, старанна, — раскавае звычайна Аляксей Шастак з сельсагасардэлі імя Варашылава Радзюнскага раёна. — У час палых работ часта сустракаліся мы і са старэйшай калгасай. Прыязджалі да нас з канцэртамі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. Але вельмі закончыліся палыхы работы, і ніхто больш не цікавіцца нашым адпачынкам, хоць і часу ў нас стала значна больш. Бацькоў чым-небудзь запоўніць вольны час, адны ходзяць на вечарынікі, іншыя чытаюць да кніжкі, ну, а сёй-той збавення шукае ў пястве.

Горкую праду сказала Аляксей Шастак. Не чырыя словы — сур'ёзна прапое німг нашым установам культуры, якія адрацённа ад жыцця, не ведаюць, што хваляе працоўнікаў калгаснай вёскі, не прыслухоўваюцца да іх галасу і не ўлічваюць іх патрэб.

Аляксей Шастак і сяброўкі М. Здончык, Г. Шастак і іншыя калгасніцы, вядома, могуць пайсці ў клуб. Але нявядзіла сустракае ён сваіх наведвальнікаў. Некалькі партыяў да лоўнага, напачатку на шпалерах, — воль і ўсё «субранства». Замест краснаў стаяць доўгія, драмна абгабаваныя лаўкі. У бібліятэцы не пасадзіць, не пачытае, бо ў ёй толькі і месца, што бібліятэкары ды шафе з кнігамі.

Калгасная моладзь любіць паспаваць, патаццаваць, хоць кожны вечар наладжваў рэпетыцыі харавага гуртка — ахвотнікі звычайна многа. Толькі як спавод, калі ў клубе няма гармоніка? Старшыня калгаса тав. Яфімаў даўно абірае набыць прыміні, але справа давай абцяжыць не ідзе. І гэта лепшы ў раёне сельскі клуб!

Нашы калгаснікі заслужылі, каб пра іх клапаціліся органы культуры, праўленні калгасаў і сельскія саветы. Іх законнае жаданне — адпачываць у культуры і змятоўна — негэта беспавага ігнараванне. Жыццё паказвае, што там, дзе гэтаму пытанню надаецца належная ўвага, там і работа ідзе спарней. Менавіта прыкладаць вопыт Глябоцкага і Давыд-Гарадзюнскага раёнаў нашай рэспублікі.

Усеазаможныя клопаты ажуржыла ўсё новы клубны грамадскі Калінянскі калгас раёна. Да падыроўкі звычайна халадоў тут адрамантавалі кожны клуб, кожную бібліятэку, завазілі падлівам. А цяпер упрыгожваюць садымі культусветустаноў маладымі парамі і садымі.

Выдатную ініцыятыву праявіла ў мінулым годзе грамадскі Талачынскага і Столінскага раёнаў — добраўпарадкаваць свае клубы, бібліятэкі і хатэ-чытальні, а сельская ініцыятыва абавязалася прымаць актыўны ўдзел у культуры-масавай рабоце. У выніку — ажыццявілі дзейнасць культусветустановы, многія з іх сталі ўзлюбеным месцам адпачынку калгаснікаў.

Мінуў год. Здавалася-б, што і сёння трэба было працягваць гэтую высокародную работу. На жаль, многія абавязальнасці сталіся засталіся нявыкананымі, пра іх цяпер ніхто не хоча і ўспамінаць.

Факт гэты сьведчыць перш за ўсё аб тым, што сабыня кіраўнікі партыйных і савецкіх арганізацый раёнаў ігнаруюць штодзённую карпатлівую работу з масамі. Лягчы, вядома, выстуіць на сходзе і пад апладысментамі прысутных уздыць гэткае эфектнае абавязальнасць. Асабліва кантралю і ёсць аказ тых найбольш спрыяльных абставінаў, у якіх правітаюць адны толькі размовы ды беспавага пісанна.

У гэтым сэнсе характэрна дзейнасць Гродзенскага абласнога ўпраўлення культуры, пачынаючы якая тав. Канапацкі і яго намеснік тав. Гардзееў жывое, аператыўна кіраўніцтва работай аддзелаў культуры праявілі на паларуюча цаніваючы. Займаюць ў аддзел культуры, і вы ўбачыце разбудылі напі імяцілі загадаў, розных дакладаў, звадок ды звестак. Старшы інспектар аддзела культусветустаноў тав. Грыгор'ев мясцамі не выязджае ў раёны. Сілаю абставін

адказны работнік абласнога ўпраўлення культуры фактычна ператварыўся ў нейкага архіварыуса, абавязак якога — падымаць паперы, складаць рознастайныя даклады ў абласныя органы, у абком комсомола, у Добрахотнае Таварыства сацыялічнай арміі, авіяцый і флоту і іншыя арганізацыі.

А між тым жыццё ідзе сваім парадкам. Пашынуцца на вольні лёсу, многія аддзелы культуры Гродзенскай вобласці не спраўляюцца са сваімі абавязкамі. У Васіліш-каўскім, Воранаўскім, Зельвенскім, Гродзенскім і Лідскім раёнах драмна арганізаваны рамонт клубных будынкаў, не завозіцца туды падлівам, вядома, што ў халадоў, неадрамантаваны клуб нічо не пойдзе, і ён будзе стаяць празую зіму на замку.

Культура-масавая работа ў вёсцы — важны ўчастак ідэалагічнай работы. Без дзейнага дапамогі масовых партыйных і комсомольскіх арганізацый, сельскіх саветаў і ініцыятыў адны ўстановы культуры не змогуць як след арганізаваць культурна-масавую работу ў вёсцы. Але вельмі часта работнікі культуры сутыкаюцца з халадоў рэагуюць на да сваіх патрэб, часта іх работу лічаць нейкай другараднай і нікому не патрэбнай справай. Аб гэтым сэнсе раскавае на стронках нашай газеты загадчык Пружанскага аддзела культуры тав. Голубеў. Пра гэта гаворыць і пісьмы, якія паступаюць у рэдакцыю. Толькі недаацэнкай работы культусветустановы можна растлумачыць той факт, што ў Гомельскай вобласці, напрыклад, і сёння 68 клубных устаноў ператвораны ў склады пад абложка, што загадчыкі Дзяржаўскай хатэ-чытальні Лёўскага раёна тав. Баранава вымушана гадоўную ўвагу звяртаць на выкананне даручэнняў старшын сельсавета — абмеркаваць прысудзіліны ўчасткі калгаснікаў, займацца перапісам жывёлаў, выканаць абавязкі фінансанта і г. д., а на сваю непасрэдную работу ў яе застаецца часу.

Многія аддзелы культуры сфармаваны на тое, што адсутнічаюць сродкі на раён, на набыццё кат-чалітэлі. І ў той жа час культусветустановы выкарыстоўваюцца не на прызначэнне. У мінулым годзе, напрыклад, аддзельнікі ў культфонды калгасаў па рэспубліцы склаў звыш 10 мільянаў рублёў, а сёння гэтая сума павялічылася лічца на 17 мільянаў. А калі-б усе гэтыя сродкі пайшлі на будыніцтва клубоў, іх добраўпарадкаванне, якія адукацыйную дапамогу атрымалі-б нашы работнікі культуры!

У 1956 годзе калгасы рэспублікі павінны былі падаваць каля 650 клубоў. Папарыня і дадзеныя паказваюць, што да канца года ўступіць у строй толькі паловіна гэтай колькасці клубоў. Аб тым, што гэтыя культфонды не выкарыстоўваюцца, пераконае практыка работы любімых калгасоў. На ўсё рэспубліку праславіліся ільняводцы гэтага раёна, усе калгасы тут сталі мільянерамі. У мінулым годзе агульнай даход калгасоў Лёўскага раёна склаў 54 мільёны рублёў, а выкарыстаны на культурныя патрэбы толькі крыху больш 600 тысяч рублёў. Пяць з паловай мільянаў рублёў прыбытку атрымалі ў 1955 годзе калгас «Вялікі Кастрычнік», а на культфонды было выдаткавана толькі 20 тысяч рублёў. Тое-ж самае трэба сказаць і пра такія калгасы-мільянеры, як імя Варашылава, імя Сталіна і іншыя. Кіраўнікі гэтых калгасоў з году ў год паруюць. Статут сельсагаспадарчай арміі, які абавязвае лідэраў прапанаваць агульнага даходу выдаткоўваць на культурныя патрэбы.

Патрэбілі доўгія асеннія вечары, не за гарамі і зма. Пры актыўным удзеле пярочай грамадскіх культусветработнікаў павінны прынесці кожны клуб, бібліятэку і хатэ-чытальню ў належны парадак, каб можна было ў іх правесці вечар — працуюць лепшыя ды даклад, канцэрт мастацкай самадзейнасці, або пачытаць кнігу. Задача ў тым, каб выкананне ўказанне XX з'езду нашай партыі — зрабіць усе ўстановы культуры правяднікамі рэспублікаў партыі і ўрада ў шырокай масе працоўных.

3 дапамогай грамадскасці

Негэта агадзіцца з думкай некаторых загадчыкаў раённых аддзелаў культуры, што нібыта грамадскасць не хоча прымаць удзел у добраўпарадкаванні сваіх устаноў культуры. Вядома ажно: кожны калгаснік жадае, каб пасля працы адпачываў не ў цёмнай і не ў халадоўнай памяшканні, а ў светлым і ўтульным сельскім клубе, бібліятэцы ці хатэ-чытальні.

У мінулым годзе хлебаробы сельсагаспадарчых арцелей «Большыя» і «Правада» нашара раёна выступілі ініцыятыву руху за добраўпарадкаванне сельскіх устаноў культуры. Гэты зварот сустраў адрацённа працоўных усёго раёна.

Замаснаўская хатэ-чытальня пры дапамозе меснавага калгаса «Большыя» цяпер добра абсталявана, набыла прыгожую мэбля, настольныя гульні, музычныя інструменты, завезла неабходную колькасць падлівам і сі. Г. д. Тут адчуваюцца сапраўдныя клопаты аб хатэ-чытальні з боку праўлення сельсагаспадарчай арміі і яго старшын Ф. Ігнатовіча.

Надзяўна па ініцыятыве хлебаробоў Новасельскага сельскага савета было вырашана за кошт сродкаў самаабкладання і пры актыўным удзеле ўдзельнікоў грамадскіх капітала адрамантаваць будынак клуба. Усю работу ўзначалілі старшыня сельсавета О. Кузьміцкая і старшыня праўлення калгаса «1 Мая» тав. Нарчук. Ад гэтай важнай справы ў бакі не засталіся Новасельскага сельскага савета і праўлення сельсавета і старшыня праўлення калгаса «1 Мая» тав. Нарчук. Ад гэтай важнай справы ў бакі не засталіся Новасельскага сельскага савета і праўлення сельсавета і старшыня праўлення калгаса «1 Мая» тав. Нарчук.

У клубе пісьменнікаў прайшла рэспубліканская нарада работнікаў тэатральнага мастацтва сумесна з пісьменнікамі і кампазітарамі, якія мела мэта падліць імяцілі мінулага сезона, разабрацца ў недахопах работы тэатраў, вызначыць шляхі іх развіцця ў новым сезоне, а таксама абмеркаваць пытанні падыроўкі да саракавай гадавіны Вялікага Кастрычніка і фестывалю моладзі.

З дакладам выступілі начальнік Упраўлення па справах мастацтва Я. Парыятаў, Гаворач аб выніках мінулага сезона, ён сказаў, што тэатры на працягу сезона замянувалі пестых пошукаў і рэжысураў мастацтва ў Маскве і прывалілі пат новыя спектаклі. У тэатрах імя Я. Купалы, імя Я. Коласа, імя М. Горькага і некаторых іншых савецкага п'еса заявля вядучае месца.

Найбольш істотнымі недахопамі, якія пераходзяць развіццю беларускага тэатральнага мастацтва, дакладчык лічыць невялікую колькасць сучасных спектакляў і мноства спектакляў шэрых, якія хутка сыходзяць са сцэны. Ён адзначае адсутнасць творчых пошукаў і рэжысураў і творчай самабытнасці ў тэатраў. З гэтым звязана дакладчык недахопы формы некаторых спектакляў, іх схематызм, натуралістычнае праўдападобнасць. Закранулі пытанне захавання рэпертуару, дакладчык зрабіў рад заўваг па рабоце асобных тэатраў. Заўвагі гэтыя мелі даволі павярхоўны характар, паўтарылі шырока вядомае напрыклад, што ў тэатры операў і балету няма ў гэтым сезоне ніводнага нацыянальнага беларускага спектакля, што ў кулпалітэлі ёсць пасрэдняя спектаклі і да т. п.

Не пастанавіў сур'ёзных творчых праблем, Я. Парыятаў абмежаваўся агульным павярхоўным заўвагамі па закранутых пытаннях.

Змест даклада абумоўіў і той напрамак, які прыняла нарада. Пераважаюць колькасць выступленняў мела справядлівы характар і ўзнімала гаспадарчыя пытанні. У той-жа час каштоўны заўвагі і важныя праблемы, якія ўзніклі ў пасобных выступленнях, даюць падставу сфармуляваць, што, калі-б нарада была добра падрыхтавана, яна магла б прынесці значна больш шчыра карысць. Даклад Я. Парыятава не задавальняе многіх удзельнікаў нарады і сур'ёзна імя крытыкаў.

Рэспубліканская нарада тэатральных работнікаў

У клубе пісьменнікаў прайшла рэспубліканская нарада работнікаў тэатральнага мастацтва сумесна з пісьменнікамі і кампазітарамі, якія мела мэта падліць імяцілі мінулага сезона, разабрацца ў недахопах работы тэатраў, вызначыць шляхі іх развіцця ў новым сезоне, а таксама абмеркаваць пытанні падыроўкі да саракавай гадавіны Вялікага Кастрычніка і фестывалю моладзі.

З дакладам выступілі начальнік Упраўлення па справах мастацтва Я. Парыятаў, Гаворач аб выніках мінулага сезона, ён сказаў, што тэатры на працягу сезона замянувалі пестых пошукаў і рэжысураў мастацтва ў Маскве і прывалілі пат новыя спектаклі. У тэатрах імя Я. Купалы, імя Я. Коласа, імя М. Горькага і некаторых іншых савецкага п'еса заявля вядучае месца.

Найбольш істотнымі недахопамі, якія пераходзяць развіццю беларускага тэатральнага мастацтва, дакладчык лічыць невялікую колькасць сучасных спектакляў і мноства спектакляў шэрых, якія хутка сыходзяць са сцэны. Ён адзначае адсутнасць творчых пошукаў і рэжысураў і творчай самабытнасці ў тэатраў. З гэтым звязана дакладчык недахопы формы некаторых спектакляў, іх схематызм, натуралістычнае праўдападобнасць. Закранулі пытанне захавання рэпертуару, дакладчык зрабіў рад заўваг па рабоце асобных тэатраў. Заўвагі гэтыя мелі даволі павярхоўны характар, паўтарылі шырока вядомае напрыклад, што ў тэатры операў і балету няма ў гэтым сезоне ніводнага нацыянальнага беларускага спектакля, што ў кулпалітэлі ёсць пасрэдняя спектаклі і да т. п.

Не пастанавіў сур'ёзных творчых праблем, Я. Парыятаў абмежаваўся агульным павярхоўным заўвагамі па закранутых пытаннях.

Змест даклада абумоўіў і той напрамак, які прыняла нарада. Пераважаюць колькасць выступленняў мела справядлівы характар і ўзнімала гаспадарчыя пытанні. У той-жа час каштоўны заўвагі і важныя праблемы, якія ўзніклі ў пасобных выступленнях, даюць падставу сфармуляваць, што, калі-б нарада была добра падрыхтавана, яна магла б прынесці значна больш шчыра карысць. Даклад Я. Парыятава не задавальняе многіх удзельнікаў нарады і сур'ёзна імя крытыкаў.

Галоўны рэжысёр Рускага тэатра В. Фёдараў падкрэсліў, што ў дакладзе не былі ўзнікнуты сур'ёзны творчыя пытанні, важныя эстэтычныя праблемы. Даклад быў такім, як у мінулым і па-за мінулым гадах. Многае з закранутага ў дакладзе можна было вырашаць у рабочым парадку.

Далей прамова азначыла аднастайнасць пастановак у тэатрах, надзвычайную ініцыятыву і энтузіязм работнікаў тэатраў.

Вясной гэтага года яны пасадзілі яшчэ 25 гектараў новага саду. Але калі ў друку была апублікавана пастанова ЦК КП Беларусі і Савета Міністраў Беларускай ССР аб правядзенні ў рэспубліцы мясечнікаў сацыялістычнай парадкаў, падлічылі ды магчыма і вырашылі ў дні мясечніка папярэць моладзі сады ішчэ на дзве тысячы штук пладовых дрэў.

За наслідку саду ўзяліся сааду-ва-гародная брыгада пад кіраўніцтвам вопытнага і прапавітага саадува Уладзіміра Юрэвіча. Яго людзі завазілі праўдзю, што яны самі справіліся з пасадкай. Сакратар комсомольскай арганізацыі тав. Ракавец захваляваўся: што-ж рабіць моладзі? Усхвалявала гэта і дырэктарка мясцовай дэспічгаскі тав. Сапаўа. Выраслі асабліва калгасны парк вакол клуба і выкананага яшчэ летам ку-

3 дапамогай грамадскасці

паліва на зіму і г. д. Тут адчуваюцца сапраўдныя клопаты аб хатэ-чытальні з боку праўлення сельсагаспадарчай арміі і яго старшын Ф. Ігнатовіча.

Надзяўна па ініцыятыве хлебаробоў Новасельскага сельскага савета было вырашана за кошт сродкаў самаабкладання і пры актыўным удзеле ўдзельнікоў грамадскіх капітала адрамантаваць будынак клуба. Усю работу ўзначалілі старшыня сельсавета О. Кузьміцкая і старшыня праўлення калгаса «1 Мая» тав. Нарчук. Ад гэтай важнай справы ў бакі не засталіся Новасельскага сельскага савета і праўлення сельсавета і старшыня праўлення калгаса «1 Мая» тав. Нарчук.

У клубе пісьменнікаў прайшла рэспубліканская нарада работнікаў тэатральнага мастацтва сумесна з пісьменнікамі і кампазітарамі, якія мела мэта падліць імяцілі мінулага сезона, разабрацца ў недахопах работы тэатраў, вызначыць шляхі іх развіцця ў новым сезоне, а таксама абмеркаваць пытанні падыроўкі да саракавай гадавіны Вялікага Кастрычніка і фестывалю моладзі.

З дакладам выступілі начальнік Упраўлення па справах мастацтва Я. Парыятаў, Гаворач аб выніках мінулага сезона, ён сказаў, што тэатры на працягу сезона замянувалі пестых пошукаў і рэжысураў мастацтва ў Маскве і прывалілі пат новыя спектаклі. У тэатрах імя Я. Купалы, імя Я. Коласа, імя М. Горькага і некаторых іншых савецкага п'еса заявля вядучае месца.

Найбольш істотнымі недахопамі, якія пераходзяць развіццю беларускага тэатральнага мастацтва, дакладчык лічыць невялікую колькасць сучасных спектакляў і мноства спектакляў шэрых, якія хутка сыходзяць са сцэны. Ён адзначае адсутнасць творчых пошукаў і рэжысураў і творчай самабытнасці ў тэатраў. З гэтым звязана дакладчык недахопы формы некаторых спектакляў, іх схематызм, натуралістычнае праўдападобнасць. Закранулі пытанне захавання рэпертуару, дакладчык зрабіў рад заўваг па рабоце асобных тэатраў. Заўвагі гэтыя мелі даволі павярхоўны характар, паўтарылі шырока вядомае напрыклад, што ў тэатры операў і балету няма ў гэтым сезоне ніводнага нацыянальнага беларускага спектакля, што ў кулпалітэлі ёсць пасрэдняя спектаклі і да т. п.

Не пастанавіў сур'ёзных творчых праблем, Я. Парыятаў абмежаваўся агульным павярхоўным заўвагамі па закранутых пытаннях.

Змест даклада абумоўіў і той напрамак, які прыняла нарада. Пераважаюць колькасць выступленняў мела справядлівы характар і ўзнімала гаспадарчыя пытанні. У той-жа час каштоўны заўвагі і важныя праблемы, якія ўзніклі ў пасобных выступленнях, даюць падставу сфармуляваць, што, калі-б нарада была добра падрыхтавана, яна магла б прынесці значна больш шчыра карысць. Даклад Я. Парыятава не задавальняе многіх удзельнікаў нара

70-годдзе 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЗМІТРАКА БЯДУЛІ

Таленавіты мастак слова

ШЛЯХ ПАЭТА

Разам з Купалам, Коласам, Цёткай, Багдановічам, Гартным Змітрак Бядула заклаў першыя камяні ў вялікі будынак той літаратуры, якая ў наш час выйшла на ўсеагульную і міжнародную арэну.

Асабліва вялікая заслуга пісьменніка ў стварэнні і развіцці беларускай нацыянальнай прозы. У пачатку XX стагоддзя наша проза знаходзілася ў стадыі станаўлення.

Асабліва гэта тычыцца пераходнага перыяду ад рэвалюцыйнага перыяду да пераходнага перыяду ад рэвалюцыйнага перыяду да пераходнага перыяду.

У сваёй творчай практыцы пісьменнік аказаў вялікую ўвагу на вусную народную творчасць. Вядома, што ён не толькі вывучаў беларускі фальклор і этнаграфію на выніжных крыніцах, але і сам непасрэдна займаўся зборам і вывучэннем фальклора і этнаграфічнага матэрыялу.

Гаворачы аб творчым выкарыстанні беларускага фальклору ў пісьменніцкай практыцы З. Бядулі, у першую чаргу трэба назваць апавесць «Салавей». Выкарыстоўваючы вусную народную творчасць, пісьменнік стварэў ярыя карціны жыцця і побыту беларускага сялянства ў дарэформенны перыяд.

Назва героя народнай казкі «Пану наука» прыму, які ператварэцца то ў куцапа, то ў ледара і такім чынам пачае перадаваць пану Сымон-Салавей з'яўляецца перад панама Вашамірскім то ў вобразе пана Скімшэўскага, то ў вобразе міха-бернардынца.

У апавесці «Салавей» З. Бядула звяртаўся і да іншых фальклорных жанраў: лірычных песень і народных замоў.

Намала фальклорнага матэрыялу выкарыстана пры напісанні рамана «Язеп Крушынскі», апавесці «Набліжэнне» і «У дрымухных ясах», а таксама шматлікіх апавяданняў. Некаторыя творы пісьменніка палкам пабудаваны на аснове фальклорнага матэрыялу («Палескія байкі», «Ярыла», «Далесны воўк», «Мурашка Палашка», «Сярэбраная табакерка» і інш.).

Наогул пэўна назваць твор З. Бядулі, у якім-бы ён у той ці іншай форме не з'явіўся да народнага паэтычнага багацця. Гэта артыстычнае пісьменніцтва на багацейшай скарбніцы народнага мастацтва надавала яго творам дэмакратычную тэндэнцыю ў дарэволюцыйны час. Пашырэнне беларускага пісьменніцтва ёсць чаму пачувана ў гэтым артыстычным і таленавітым мастацтвам слова.

Літаратуразнаўцамі і крытыкамі таксама патрэбна звярнуць большую ўвагу на вывучэнне багатай і цікавай літаратурнай спадчыны Змітрака Бядулі, бо да гэтага часу ў нас няма яшчэ больш-менш грунтоўнага даследавання аб яго жыцці і творчасці.

А. СЕМЯНОВІЧ.

Як і ў дарэволюцыйны перыяд, З. Бядула і пяпер ядзе перавагу прозе. У 20-я гады ён актыўна выступаў ў жанры мастацкага апавядання, затым піша апавесць «Салавей» (1927 г.), першую кнігу рамана «Язеп Крушынскі» (1929 г.). У пачатку 30-х гадоў акачывае свой раман «Язеп Крушынскі» (другая кніга рамана выйшла ў свет у 1932 г.), піша аўтабіяграфічныя апавесці «Набліжэнне» (1935 г.) і «У дрымухных ясах» (1939 г.).

У апавесці «Салавей» і рамана «Язеп Крушынскі» найбольш поўна праявілася майстэрства пісьменніка. У першым з іх аўтар у ярыя вобразах і карцінах паказаў жудасную эпоху прыгоннага права на Беларусі і панавання польскіх магнатаў, якія бяспраўна эксплуатавалі працоўных, пагардзіла стаяліся да беларускай мовы.

П'есы па творах пісьменніка Дзяржаўны рускі драматычны тэатр імя Ленінскага камсамола Беларусі паказвае спектаклі па п'есе І. Палова і Я. Рамановіча «Салавей» і п'есе «Салавей».

Рускі драматург Б. Касцюкоўскі напісаў для тэатраў юнага гледача п'есу «Сярэбраная табакерка» па аднайменнай казцы пісьменніка. Адзін распускоўжвання драматычных твораў Усеагульнага Упраўлення па ахове аўтарскіх правоў вылучыў гэтую п'есу асобным выданнем.

Мне неаднаразова даводзілася бачыць, як Змітрак Бядула веў гутаркі з маладымі, пачынаючымі пісьменнікамі. Бачыў я і яго адказы на іх лісты.

У тым і ў другім выпадку асабліва падрабязна ў вочы тая аспірацыя, з якой Змітрак Бядула гаварыў аб творчасці пісьменніка, уважлівасць, а якой ён адпавядаў зорна пазізі сарод часамі напелых і нагэраных радкоў. Можна было быць упэўненым, што калі яно ёсць там — Бядула не прыдзе міма гэтага зярняткі, знайде яго, аблашчыць уладар гэтага зярня цэплым, абнабэжываючым словам, накіруе яго на патрэбны шлях. У аспірацыях выразаў будзе ўпавана і на недахопы. І як гэта будзе нішто пабочны не пауче з яго вуснаў пра гэтыя недахопы, хіпа... Змітрак Бядула ахвотна расказаў пра тое імя, што ён з'яўляўся ў маладзга пісьменніка.

Я аднойчы звярнуў увагу Бядулі на гэтую асаблівасць. Ён мілька ўсміхнуўся і расказаў, як яго прынялі самота, калі ён, малады, пачынаючы пісьменнік, звярнуўся ў дзяржаўную газету ў Вільню. Гэты прыём быў такі, што ён нават заросся пісаць.

Мне неаднаразова даводзілася бачыць, як Змітрак Бядула веў гутаркі з маладымі, пачынаючымі пісьменнікамі. Бачыў я і яго адказы на іх лісты.

У аднойчы звярнуў увагу Бядулі на гэтую асаблівасць. Ён мілька ўсміхнуўся і расказаў, як яго прынялі самота, калі ён, малады, пачынаючы пісьменнік, звярнуўся ў дзяржаўную газету ў Вільню. Гэты прыём быў такі, што ён нават заросся пісаць.

Мне неаднаразова даводзілася бачыць, як Змітрак Бядула веў гутаркі з маладымі, пачынаючымі пісьменнікамі. Бачыў я і яго адказы на іх лісты.

Друкуецца па рукапісе, які захоўваецца ў архіве сям'і М. Клімковіча.

Друкуецца па рукапісе, які захоўваецца ў архіве сям'і М. Клімковіча.

Пісьменніцкі шлях Змітрака Бядулі (С. Плаўніка) пачаўся яшчэ тады, калі ён працаваў некаторы час на славале лесу ў Віленскай губерні. Было гэта даўно, у пачатку нашых стагоддзяў. Адсюль баруць вытокі «Маленькіх дрывакоў» і іншых апавяданняў. Уражлівы і чулы ён як праслухоўваўся да «расасой аймак», запамінаў легенды, якія расказвалі дрывакоўскія вечама ў курнай хаце пры святле лучыны.

У гэтым перыядзе пачаўся аўтару, што ахві перш змешчаны ў гэтым-жа нумары, «Састатня патрабуецца змянення ў вашых-жа інтарэсах».

У той час Самуіл Плаўнік займаўся самаадукацыяй. Толькі ў семнаццаці год навучыўся ён чытаць і пісаць па-руску. Чытанне стала яго любімым заняткам. А кнігі дома не было. На апошнія грошы часопісы. Чыталася ўсе, што можна было дастаць: Жукоўскі і Пушкін, Лермантаў і Гогаля, Гейна і Шаўчэнка, нават Бант і Гегель.

Ацываючы пераадольную цягу да творчасці, З. Бядула спрабаваў пісаць вершы на рускай мове. Што можна пісаць на мове знаёмых яму дрывакоўскіх і сялян і што ёсць ужо літаратура на гэтай мове, ён як тады яшчэ не ведаў.

Першыя спробы пара С. Плаўніка на рускай мове адносіцца, відавочна, да 1908 года. Прыводзім ранні верш, які захоўваўся ў яго архіве ў Акадэміі навук БССР, а ў час вайны быў вывезены фаністамі разам з рукапісамі Янкі Купалы і Максіма Багдановіча.

Верш гэты друкуецца ўпершыню па кніжцы, выданай у 1940 годзе: «Час мечалі, то мечалі: І поем, то прэжде поелі, Чо желалі, то желеам І в желанні поседелі...»

Ці пасляў куды-небудзь гэты верш малады паэт з мастацка Пасадзец — дакладна невядома. Бясспрэчна адно: у пачатку 1910-х гадоў ён веў пераходзіць з многімі часопісамі, паслаў вершы і ў пецярбургскі часопіс для пачынаючых «На берегах Невы». У Публічнай бібліятэцы імя Салтыкова-Шчэдріна мы знайшлі гэты часопіс, які ўжо стаў бібліяграфічнай рэдакцыяй.

Імя С. Плаўніка сустракаецца ў шаснаццаці нумары часопіса за 1911 год. У адказе, надрукаваным у «Панштовай скарбніцы», гаварылася: «С. Плаўніку, Ст. Крайск. Вы пісаць можаце, але вам трэба забавіцца ад пампіннальных назуцікаў, напч. «Куліцы еше денек». Гэта ў першых гутарках дысананс, калі побач: «мой гордый дух». Сачыце за формай верша — яна павінна быць строгая. Да паэта, які хоча быць мастаком, неадраваля адсутнасць памераў і добрай рыфмы... Развівайце паучце меры і ў думках і ў іх выказванні, калі не хочаце быць смеялым або грубым...»

У доўгую прыводзіцца некалькі радкоў з ненадрукаванага рэдакцыйна верша, у якіх гучыць характэрная ў той час для настрою пісьменніка скарга на жыццё, цяжкае і беспрысветлае:

«Язеп Крушынскі» з'явіўся літаратурным дэбютам З. Бядулі на беларускай мове. Дзень 23 верасня, калі быў надрукаваны гэты твор, і быў днём нараджэння пісьменніка Змітрака Бядулі.

Верш «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Назва верша «Язеп Крушынскі» прысвечаны народнай пэсіі. Творчасць народа спарэдаваў яму, як выйшла каштоўнасць.

Цікавы артыкул

З. Бядула быў вялікім знаўцам беларускага фальклору і этнаграфіі. Цікавым з'яўляецца яго артыкул, змешчаны ў першых гадах савецкай улады ў «Вестнике Народного Комиссариата Просвещения Белоруссии», у якім дадзены агляд гісторыі батлейкі. Не з усімі вывадамі аўтара можна згадзіцца. Але ў артыкуле «Батлейка» расказваецца аб цікавым факце з гісторыі беларускай культуры.

У ТВОРЧЫХ СЕКЦЫЯХ

САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

Усхваляваны голас

На пасяджэнні секцыі паэтаў, якое адбылося ў кастрычніку, абмяркоўваліся вершы Яўсэпа Грахоўскага. Дзе гэтага паэта склаўся так, што пасля пераходу ўдальна паэтычных выступленняў у пачатку трыццаціх гадоў ён доўгі час быў забудзены ўмоў для творчай збыццасці.

У амерыкані, якое прайшло жыва і цікава, прынялі таксама ўдзел А. Вялюгіна, А. Клішко, Р. Няхай і П. Прыходзька.

Цікавы артыкул

З. Бядула быў вялікім знаўцам беларускага фальклору і этнаграфіі. Цікавым з'яўляецца яго артыкул, змешчаны ў першых гадах савецкай улады ў «Вестнике Народного Комиссариата Просвещения Белоруссии», у якім дадзены агляд гісторыі батлейкі. Не з усімі вывадамі аўтара можна згадзіцца. Але ў артыкуле «Батлейка» расказваецца аб цікавым факце з гісторыі беларускай культуры.

Гэта было ў 1915 годзе. У Мінску быў створаны «Комітэт дапамогі пацярпелым ад вайны». Апрача дапамогі бежанцам, кіраваным камітэтам праводзіла карысную работу па прапагандзе беларускай культуры.

Зімой 1915 года быў вырашана арганізаваць спектаклі батлейкі — народнага тэатра лялек. Язэп набліжаўся «сезон» батлейкі — час «каляя». У Мінску былі анойдзены старыя батлейшчыкі — шаўцы па прафесіі. Азіз і іх — Муравіхі быў майстрам кіравання лялькамі, а другі — Дзміціч — выдатны гарманіст і знаўца беларускіх старадаўніх песень.

У зале чакаў аркестр іграў беларускія народныя песні і танцы. Побач з аркестрам выступалі вясковыя стары скарпкі і хлопчык-цамбаліст.

Усе пакоі і залы былі ўпрыгожаны беларускімі нацыянальнымі сямлімі ручнікамі, а таксама вядомымі слухамі пясамі. На сценах былі развешаны берасяныя паствухова труба, цымбалы, творы беларускіх мастакоў.

Мінскі губернатр доўга не згадзіўся на тое, каб у сталіцы давералі яму губерні адбыліся паказы батлейкі. Калі-ж дазвол з вялікімі цяжкасцямі быў атрыман, на генеральную рэспетымі з'явіўся прадстаўнік ад паліцэйскага Упраўлення.

З. Бядула адзначае, што паказы народнага тэатра лялек былі пудобнымі «этнографічнымі вечарамі».

Цялы месяц спектаклі батлейшчыкаў ішлі па тры разы на дзень. І цэлы месяц білеты браліся з бою. Глядзельная зала была заўсёды перапоўнена.

Тэксты са спектакля батлейкі, асабліва манагог «Маша-Палея», доўга ішлі ў дэкламавалі ўголас многія гледачы. З любоўю спявалі песні, перапісвалі ад батлейшчыкаў.

Заканчваючы свой артыкул, З. Бядула піша: «Гэта быў апошні апафос ішай батлейкі, бо з тых часоў батлейшчыкі прадстаўленні болей і нас не відаль».

І сёння трэба дзядзь: у нас не толькі няма спектакляў батлейшчыкаў, мы нават не асвятлялі гісторыю гэтага важнейшага з вядома беларускага народнага тэатра, не расказалі сваім сучаснікам аб тым, што такое батлейка, не даўлі апарт тым, хто сівярдае, што яна прышла ў Беларусь з каталіцкай рэакцыяй.

Выданы кнігі Змітрака Бядулі

Чытаць ведаюць З. Бядула як празаіка, драматурга, паэта і публіцыста. Ён пісаў вершы і пазмы, вершы ў прозе, апавяданні і навалы, апавесці і раманы, п'есы і казкі для дзяцей. Асабліва папулярныя празаічныя творы пісьменніка. Апавесці «Салавей» выйшла ў СССР дзесяцімі выданнямі на пяці мовах, а таксама змяшчалася ў розных кнігах аўтара і ў калекцыйных зборніках Устаго з 1922 па 1955 год выдалена 68 кніг З. Бядулі ў колькасці 907 415 экзэмпляраў, а іх 16 кніг у колькасці 208 690 экзэмпляраў у пераказе на рускую і іншыя мовы народам СССР.

На матывах апавесці «Салавей» кампазітарам М. Клоцнерам створаны першы нацыянальны балет у Беларусі.

З. Бядула ўсё жыццё цікавіўся народным мастацтвам і фальклорам, беларускімі казкамі, легендамі, прыказкамі і асабліва народным тэатрам. Аб гэтым сведчыць шматлікі артыкулы пісьменніка на гэтай тэме («Рэвалюцыйныя матывы ў беларускай казцы», «Паншчына ў народных песнях і казках», «Беларускія народныя тэатры», «Тэатр і выхаванне», «Беларускі тэатр і шмат іншых»). Пісаў Змітрак Бядула таксама і па іншых пытаннях культуры, навукі, літаратуры і мастацтва, аб беларускай мове і адукацыі, аб творчасці асобных пісьменнікаў і мастакоў. Ён напісаў каля 400 публіцыстычных літаратурных і крытычных артыкулаў. Некалкі ўспамінаў і артыкулаў прысвечаны З. Бядула жыццю і творчасці Максіма Багдановіча, які быў бліжэй яго сябрам. Асабліва цікавае апавяданне пра Максіма Багдановіча «Странім — лебедзь» напісана ў 1941 годзе.

У пачатку дваццаціх гадоў З. Бядула рэдагаваў дзіцячы часопіс «Зоркі». І ў гэты час і пасля ён многа пісаў для дзяцей. («Мяе забавы», «Ліонік», «Снежны дзед», «Як божаў кароўкі катку будавалі», «Хлопчык з-над Гродна», «Мурашка Палашка», «Сярэбраная табакерка» і інш.). Аўтаграфі першымі кніжкі «Мурашка Палашка» і празаічны кніжкі «Сярэбраная табакерка» захоўваюцца ў рукапісным фондзе Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя В. І. Леніна.

Міхась КЛІМОВІЧ.

ДРАМА АБ НАРОДНАЙ МУЖНАСЦІ

На сцене разгортваюцца падзеі далёкага мінулага. Гэта быў змрочны час, калі бізун панскіх гайдукоў ішч гоісаў па змараваных і справданых спінах гэтыхнага селяніна.

Але ў сэрцы народа заўсёды гэтаў агоп пакуху і нянаісці да прыгнатылікаў, жыло мужнае імкненне адабыць сабе свабоду і ішчасце.

Аб тым, як беларускі гарпанішчкі абаранялі сваё права людзьмі заваца, аб іх змагаіні супраць панюу вашамірска і каталішчкі маньі апівядае драма Змітрака Бядулі «Салавей».

У гэтым героіка-рамантычным творе раскрываюцца высокародная мараль і характаво душэўнага свету беднага селяніна, яго народная мулрасць і нацыянальная гордаць, інтэлектуальная перавага простага чалавека над агіднымі, жорсткімі прадстаўнікамі

«Яснавільможнай» арыстакратыі.

У драме ёсць ярыя і вяселюшыя вобразы адважанага юнака Алама і таленавітай дзевушкі Алёны, сялян Язэпа, Каспара, дзед Мікола, Грыпныя. Кожны з іх мае выразны псіхалагічны партрэт і дакладную моўную характарыстыку.

У супрацьлегласць простым людзям — прадстаўнік шляхецкага дваранства Адам Вашамірскі, Вігорскі, пан Ядвіга і Ізабела, ксёндз, воіт памываланы рэзкім сатырычным фарбамі, які, аднак, нідзе не спрашчаюцца да карыкатуры.

25 кастрычніка адбылася прэм'ера «Салавей», пастаўленага тэатрам імя Янкі Купалы да 70-годдзя з дня нараджэння пісьменніка (рэжысёр Л. Рахленка, мастак А. Грыгар'яні, кампазітар І. Ронкіні). У гадоўных ролях выступілі: Л. Драздова — Алёна (Тэрсіахора), Б. Уладзімірскі — Адам Сянчук (Салавей), Л. Ражэжыца — Грыпныя, Ул. Дзядзюшка — Язеп, К. Сянкевіч — Каспар, А. Барановіч — дзед Мікола, Б. Дакальская — Таціна, А. Барановіч — Рыжабароды, С. Бірыла — пан Вашамірскі, Р. Кашальнік — Ізабела, С. Станюта — Ядвіга, П. Пекур — ксёндз, Ул. Уладзімірскі — губернатр, С. Стома — пан Вігорскі, І. Ланішскі — балетмайстар, Б. Кудрунаў — воіт.

На здымку: Л. Драздова ў ролі Алёны (Тэрсіахора) і Б. Уладзімірскі ў ролі Адама Сянчука (Салавей).

Фота Я. Кольчанкі.

25 кастрычніка адбылася прэм'ера «Салавей», пастаўленага тэатрам імя Янкі Купалы да 70-годдзя з дня нараджэння пісьменніка (рэжысёр Л. Рахленка, мастак А. Грыгар'яні, кампазітар І. Ронкіні). У гадоўных ролях выступілі: Л. Драздова — Алёна (Тэрсіахора), Б. Уладзімірскі — Адам Сянчук (Салавей), Л. Ражэжыца — Грыпныя, Ул. Дзядзюшка — Язеп, К. Сянкевіч — Каспар, А. Барановіч — дзед Мікола, Б. Дакальская — Таціна, А. Барановіч — Рыжабароды, С. Бірыла — пан Вашамірскі, Р. Кашальнік — Ізабела, С. Станюта — Ядвіга, П. Пекур — ксёндз, Ул. Уладзімірскі — губернатр, С. Стома — пан Вігорскі, І. Ланішскі — балетмайстар, Б. Кудрунаў — воіт.

На здымку: Л. Драздова ў ролі Алёны (Тэрсіахора) і Б. Уладзімірскі ў ролі Адама Сянчука (Салавей).

Фота Я. Кольчанкі.

лі была адмоўна якасць, якую мы ўсе не ўспрымалі ў ім: ён быў заната маккі чалавек, не адоўны адстойваць свае прышчыны. Сам бласхірасны і чысты, ён вельмі хавараў людзям. Ён з чыстым сэрцам, па меры сваіх сіл дапамагаў людзям і думаў, што людзі, калі раяць яму што-небудзь, вы таксама ад чыстага сэрца. Але гэтым кармалася часамі і цёмныя махлярны, у першую чаргу беларускія нацыяналісты. Пагардліва ставіліся за вочы да самога Змітрака Бядулі, гэтыя палонны грамадзяствы ўсімі сіламі імкнуліся перацігнуць на свой бок яго вялікі талент.

Часамі — у першыя часы рэвалюцыі — гэта ім удавалася. Пасля — жыццё навучыла Змітрака Бядула больш транна разбірацца, хто яго друг і хто вораг, і мя, як люблю чытаць, зразумела тая злосьць, з якой пісаў ён пра беларускіх нацмаў — «Язеп Крушынскі», зрываючы маскі з іх агідных зварыных мордаў. Уласна кажучы, і ўся творчасць Змітрака Бядулі нібы пранізана гэтымі двума пацуплямі: нянавісцю да ворага і глыбокай верай ў чалавека, дзідай любюбо да яго і нейкім асаблівым будзюдзісім заверам да таго, што чалавек павінен быць і будзе такім, якім яго бачыць пісьменнік у сваім ізраде.

Такім уяўляецца мне Змітрак Бядула, і нахай таюй будзе неабавязна памяць вялікага нашага пісьменніка ў сэрцах яго шматлікіх чытачоў і публіцыстаў.

Міхась КЛІМОВІЧ.

З успамінаў

Мне неаднаразова даводзілася бачыць, як Змітрак Бядула веў гутаркі з маладымі, пачынаючымі пісьменнікамі. Бачыў я і яго адказы на іх лісты.

У тым і ў другім выпадку асабліва падрабязна ў вочы тая аспірацыя, з якой Змітрак Бядула гаварыў аб творчасці пісьменніка, уважлівасць, а якой ён адпавядаў зорна пазізі сарод часамі напелых і нагэраных радкоў. Можна было быць упэўненым, што калі яно ёсць там — Бядула не прыдзе міма гэтага зярняткі, знайде яго, аблашчыць уладар гэтага зярня цэплым, абнабэжываючым словам, накіруе яго на патрэбны шлях. У аспірацыях выразаў будзе ўпавана і на недахопы. І як гэта будзе нішто пабочны не пауче з яго вуснаў пра гэтыя недахопы, хіпа... Змітрак Бядула ахвотна расказаў пра тое імя, што ён з'яўляўся ў маладзга пісьменніка.

Мне неаднаразова даводзілася бачыць, як Змітрак Бядула веў гутаркі з маладымі, пачынаючымі пісьменнікамі. Бачыў я і яго адказы на іх лісты.

Мне неаднаразова даводзілася бачыць, як Змітрак Бядула веў гутаркі з маладымі, пачынаючымі пісьменнікамі. Бачыў я і яго адказы на іх лісты.

Мне

Хараства інданезійскага мастацтва

Выстаўка творчасці мастакоў Інданезіі адбываецца ў Мінску з 15 чэрвеня. У гэтым годзе ў горадзе Джакарце адкрылася Акадэмія з факультэтамі жывапісу, скульптуры, рысунка, музыкі, танцаў, драмы, мастацтваў і мастацтваў і іншых майстэрстваў, творчасць якіх карыстаецца шырокім прызнаннем народа.

Мастакі аб'ядналіся ў творчы саюз «Пелікус райат». Кіраўніком Саюза а'яўляецца выдатны жывапісец Афанзі, творы якога прадстаўлены ў музеях, грамадскіх будынках, у палацы прэзідэнта рэспублікі Сукарно. У Джакарце існуе «Таварыства мастакоў маладой Інданезіі» на чале з Су-джайо. У 1947 годзе Хендры і Афанзі створылі таварыства «Народны мастак». У 1952 годзе арганізавана «Таварыства маладых мастакоў Інданезіі».

На выстаўцы ў Мінску, размешчанай у клубе імя Дзержынскага, ёсць творы мастакоў усіх гэтых арганізацый. Адным з найбольш цікавых палотнаў з'яўляецца «Тавор» Афанзі. У творы прылітае спалучэнне тонкі густ жывапісца, які глыбока адчувае нацыянальны каларыт свайго народа. Родная прырода навіяе Афанзі адвадзінае задуме і яго паўчым змяшчальна вывучылі сродкі, аб чым асабліва выразна сведчаць творы «Я працую» і «Гендранг у Джок'я».

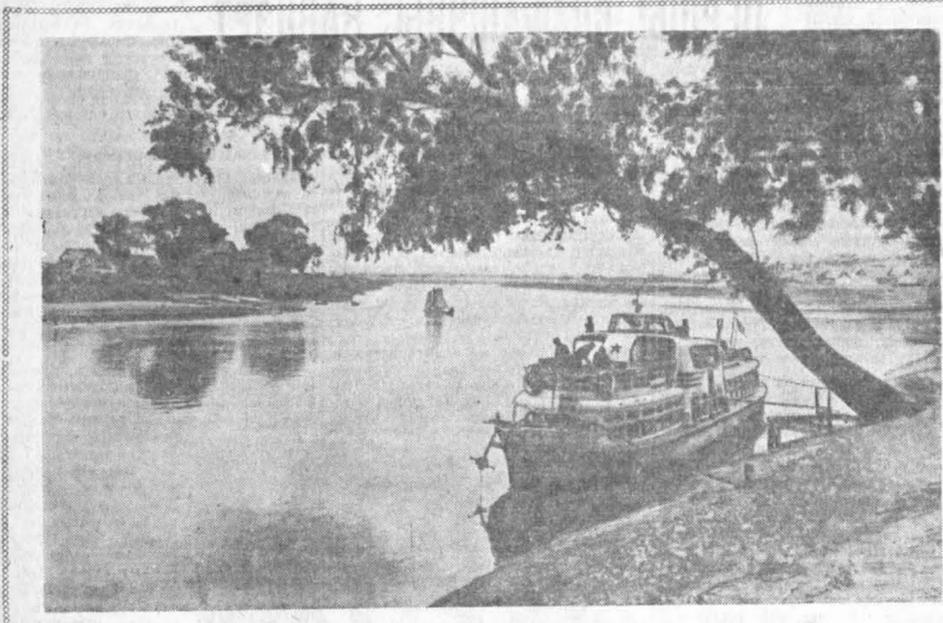
У гэтых кампазіцыях яркі і звыклі каларыт гучыць атымлісна. Тут відны сапраўдны талент мастака-буітара, які жыве настроямі народа. Творчасць

інданезійскіх мастакоў практычна гарачаю любіваю да сваёй прыроды, да прэзростага неба і разнастайнасці каронаў чалавека. Ён не губляецца ў малаўлічых пейзажах і сюжэтных кампазіцыях. Гэта непаўнадушна, жыццёвы і Інданезіі—з'ява зусім новая. Цікава і любоў да чалавека нарадзіліся ў мастакоў разам з адраджэннем жыцця народа, які вывілься ад векавога чужацтва прыгнёту.

Якім-бы па сваёму напрамку ні быў жывапісец твор, асноўнае месца ў ім належыць чалавеку, яго жыццю і настрою, пазыцыі яго хараства, замаляванню лепшымі нацыянальнымі рысамі чалавека з народа. Гэтыя каштоўныя асаблівасці жывапісу Інданезіі асабліва выразна відны ў партрэтах маладой дзяўчыны, які належыць Су-марці, Пранікніна кампазіцыі невядомага мастака «Вяселле на востраве Балі» і «Жыццё на востраве Балі».

Прыемнае ўражанне пакідаюць каларытныя творы Барлі—«Ханіна», «Студыя мастака», «Эцюд». Арыгінальна і графічна творы, выкананыя ў свабоднай манеры, лаканічна па сваёй вясці і характары натат, такія, як «Арба», «Гандлары на вуліцы», «Жанчына па дамджом» — Імама Суларці.

Спалучыў уладу гледачоў цудоўнага творы разаброў і статуэткі з дарогі народ дрэва. Яны не толькі ствараюць

ДНІПРО У АКОЛІЦАХ МАГІЛЕВА. Фотаздым М. Худалева.

Энтузіясты культурнай работы

ЛЕПШЫ КІНОМЕХАНІК

Сонца яшчэ не заходзіла, але кіномеханік Сяргей Серада ўжо завязаўся ля сабей кіноперасоўкі. Пераканаўшыся ў тым, што апарат у поўным парадку, ён завёў патрон і палкаўнік да яго ўзмацняльнік. У шэрагах лагоднае панельнае асвятленне вечара палілі і зноўкі гукі песень і частушак Неўзабаве Бабінік сельскі клуб напоўніўся гледачамі.

З КНИГАМИ У ВЕСКУ

Да канторы праўлення сельскагаспадарчай арцелі «Калгаснік Беларусі» прад'ехаў вельскі педэст з вялікім пакукам кнігі. Гэта загадчык перасоўнага кніжнага фонду Старадарожскай раённай бібліятэкі Міхаіл Трацяковіч.

Калі прасад вёскі Вітунь

Грудамі спініўся. З кабіны выскочыў са скардзіх год мужчына і паспешна рушыў у поле.

Восі і рашылі выкарыстаць пераносны

— Рэспетыўна ў сваёй хачыталы, а тут табе няма чаго рабіць, — адразаў муж.

З ПЕСНЯІ РАБОТА СПОРЫЦА

Па граўніцы Касцюковічы. Хоцімск імчала аўтамашына.

Восі і рашылі выкарыстаць пераносны

— Рэспетыўна ў сваёй хачыталы, а тут табе няма чаго рабіць, — адразаў муж.

Восі і рашылі выкарыстаць пераносны

— Рэспетыўна ў сваёй хачыталы, а тут табе няма чаго рабіць, — адразаў муж.

Восі і рашылі выкарыстаць пераносны

— Рэспетыўна ў сваёй хачыталы, а тут табе няма чаго рабіць, — адразаў муж.

Югаслаўская спявачка на беларускай сцэне

Салістка Белградскага опернага тэатра Мелані Бугрыновіч (менша-справно) у оперы «Аліда» і «Трубадур» выканала партыі Амансы і Азуэны. Трагедыя «Вобраз Амерыцы» амерыканца адмовілася ад традыцыйнай стылізацыі, якая ўласціва выкананню гэтай партыі. Стварылі рэалістычны вобраз жорсткай і гордай дацкі фараона, яна перадае пакуты каханай, якая трымае яго ў пеленку парэну. З першага моманту з'яўлення на сцэне М. Бугрыновіч лаканічна і яркімі штырхамі раскрыла глыбокую трагедыю жанчыны, якая хавае за ласкавай усмешкай рэўнасць да Аліды.

Цудоўна праводзіць Бугрыновіч сцэну, калі не геранія ўзяна спачуваш Аліда і хітра даведваецца аб сардэчнай тайне сваёй явоньчыні.

Карціна ў судзілішчы — цэнтральная і самая адказная ў партыі Амансы. Грэнічная вакальная п'якчас спалучаецца тут з максімумам драматычнага напружання.

... Рушацца ўсе мары і спадзяванні Амансы. Забыўшыся на гонар, яна моляць Радамеца пазваляць з ёю трон. Але ні просьбы, ні пагрозы, ні слёзы не дапамагаюць парэну. Яна траціць любога чалавека. У гэтай сцэне М. Бугрыновіч паказвае майстэрства пераўвасоблення, тэмперамент і цудоўную вакальную культуру.

У партыі Азуэны М. Бугрыновіч стварыла хваляючы вобраз фанатэічнай старэйшай цыганкі. Вобраз прастай старэйшай цыганкі з народа ў выкананні артысткі вабіў мнствам яркіх дэталей, якія дапамагаюць гледачу лепш зразумець яго. Грым

Новы сезон у тэатрах Украіны

У тэатрах Кіева пачаўся новы сезон. Акадэмічны тэатр оперы і балету імя Шчэўчэкі адкрыў яго манументальнай операй класіка украінскай музыкі Н. Лысенкі «Тарас Бульба» і паказаў упершыню ў Кіеве дзве яго оперы для дзяцей «Пан Кошкі» і «Зіма і вясна». Будучы выконваючым оперы «Зара над Дзвіной» Ю. Мейтуса і балет «Лілея» К. Данькевіча ў Кіеве першы раз — опера «Ноч пераліламі» Н. Лысенкі (на сюжэт Н. Гоголя), «Катэрына» Н. Аркаса на сюжэт Т. Шчэўчэкі, «Мілана» украінскага кампазітара Г. Майбарды ад барачыне за ўдзянення Заходняй Украіны з Савецкай Украінай. Гэты спектакль прывясціць 40-годдзю Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Калектыў працуе над операмі «Вайна і мір» С. Пракоф'ева, «Руслан і Людміла» і «Іван Сусаннін» М. Глінкі, «Барыс Годуноў» М. Мусаргскага, «Евгеніе Онэгін» і «Пікавая дама» П. Чайкоўскага.

Украінскі драматычны тэатр імя Франка паказаў у гэтым сезоне спектакль па п'есе

«Банкір» А. Карнейчука і «Антымістычную трагедыю» В. Вішнеўскага.

Цікавыя спектаклі рыхтуе калектыў рускага драматычнага тэатра імя Леся Украінскага. Свой сезон ён пачаў горкаўскай п'есай «Дзеці сонца». У рэпертуары — «Жывыя трупы» Л. Талстога, «Дачка пракурора» Ю. Яноўскага, «У добры час» В. Розова, «Хлусія на доўгіх нагах» Эдуарда дэ Філіпа, «Мараль пані Дульскай» Г. Запольскай. Планаўца паставіць п'есу Н. Пагодына «Санет Петраккі», трагедыя А. Талстога «Цар Федар Іванавіч».

На Кіеўскай студыі пачалася работа над фільмамі «Крутыя лясвіцы» — аб жыцці таленавітага мастабуаўніка і «Блакітная страла» — аб рабоце органаў дзяржаўнай бяспекі. Рыхтуюцца да паставіўкі дзесяці новых фільмаў: Сарод Іх: «Праўда», «Перакоп», «У нас у Данбасе», «Малодцы іскры», «Родная старана», «Партызанская сьпіра» і «Герцічын экіпаж».

Кіеў. (Наш кар.)

ПРАЗГАДЫ

каб пазнаць, хто там стукіае ў такі позні час, а пазнаць брата, у адной блязіне выйдзіў на двор.

— Чаго гэта ты ў такі час ходзіш? — Мо' што? — ён не дагаварыў, устрыжоныя нечым неадгаданым.

— З Паўлам я ото гутарыў... — Тарэнта гаварыў, пазірочы сабе пад ногі, і дзіўна мімаходзіў на левае крысо сваёй паражылай сваты.

— А-а! — прыягнуў, здагадаўшыся, Мікіта і, заспакоена адгадкаў, шырока на ўвесь рот пазяхнуў. — Дык што?

— Дык што? Дык што? — узлавава не радражніў яго Тарэнта. — Табе ўсё нічога, а што гэта я каму падраджаюся хіба да смерці карміць яго, рабіць на яго, ці што? Мне ёсць на каго рабіць. Поўная хата яны, рабам, ды нік наробіць на іх не магу, а ты-ж, злэцца, гэці-ж брат кму, як і я. Заўтра ён да цябе прыйдзе, я адпраўю.

— Я яго да сабе не прасіў, — спакойна сказаў Мікіта. — Патрэбы я ў ім ніякай не маю.

— А я маю патрэбу, што я кармію яго ільня трэ гадзі?

— Ты пасля бацькі дабро за яго ўзяў. — Я табе тое дабро аддам, з'еш ты яго. Дабро ўзяў! А лячыў я яго за якія грошы? І сваё вуць дабро аддаў на гэта. — Вельмі ты ўжо багата перадаў там. — А можа ты свайго перадаў, га? Яшчэ ўпікае.

— Я не перадаваў, бо я-ж і ягонага не браў.

— А зямлю аршы?

— Зямлю я купіў, і ты зямлэй мяне не ўпікай.

— Багаты, а сэрца не маеш, як воўк. Мікіта наступіў нагою на камень доўга і ўпарта ўпікаў камень у зямлю і злаваў, што неўлага разабраць, ці то нага падаецца мяккасцю, ці то зямля.

— Ён заўтра да цябе паройдае. Я сказаў яму, што больш трымаць яго не буду, няма на чым.

— Хм... — Мікіта варухнуў плячыма і зноў адштурхнуў нагою камень. — А ча-

го-ж гэта ён да мяне прыйдзе? Я-ж яго не прасіў ісі.

— А куды ён пойдзе?

— А куды хоча, някой ідзе, мая справа якае?

— У старыя гошні?

— Няхай сабе і ў старыя ідзе. Ці ў яго аднаго такага доля? Па старых людзей багата холадзі...

— Тфу! — Тарэнта зноў са слай паянуў сабе пад ногі і, завярнуўшыся, пайшоў з двара. Калі варот нічч спыніўся і кінуў у бок да Мікіты:

— Нібы гэта мяне аднаму трэба... Да някой яно ўсё прападае прападае, няхай зарыць, што мне. Я гэта не абодлачаўся карміць яго да самай смерці...

Мікіта, не даслухаўшыся да кагна братавых слоў, пайшоў у хату.

А назаўтра абодвух братоў здзіліла, калі ў працягу цялага ранку Павал не прыйшоў дадому. Зразумела пасля сніданя Тарэнта пайшоў у гумно. На сломае ляжка паліўны Паўлам кажуа, а самага яго не было. Тарэнта руліла дазанацца, куды пайшоў Павал. Руліла і таму, што табуае, каб не наробіў брат з сабою чаго нядабрага, і таму яшчэ што быда надзея, што ўрэшце Павал пайшоў кудсь у людзі, далай ад дому. Восі чаму, калі не прыйшоў Павал дадому і ў працягу цялага дня, не прыйшоў і нанач, Тарэнта паспакеіўшы, парашыўшы, што Павал пайшоў жабырчыць.

Тое, што здарылася, адбылося так раптоўна і так нечакана для большасці шапітоўцаў, што яшчэ доўга пасля, прыпамінаючы гэтыя падзеі, шмат хто з іх не мог выдумачыць, чаму пайшлі яны той ночы на панскі двор.

Быў будні дзень. За два дні перад тым, не дачакаўшыся, калі прыдуць дадому арыштантаў, шапітоўцы выехалі ў поле, каб самі узарыць свае шчыры, што палатні ў зямлю, адбітую Палацееву ў адмену на багата.

Дзесяці на два барэзён прагналі, калі на поле прыйшоў камарнік. Ходзіць па палосах, ён паспрабаваў з адным, з дру-

гім пагаварыць, каб адраць араць, але хутка, закруціўшы каля Хвойчыка, ён безнадзежна махнуў рукой і пайшоў у вёску.

Пазней, перад самым полуднем ужо, на поле прыхаў панскі аханом. Ён рысё, з крывкам уз'ехаў на свежую раллю. На паласе, на якую ўз'ехаў аханом, араў Пясуку Арыён. Апынуўшыся адзін на адзін перад аханом, Арыён быў спалохаўся і смінуў кая. Ваючыся, каб хача не ўзваліў аханом на яго ўсю віну, ён пачаў быў апраўдвацца.

— Шы я адзін ару, ці я пачаў? Арыў усе, дык і я ару.

Але калі аханом загадаў ехаць дадому, ён запярэчыў.

— Калі ўсе пасудыць, дык і я пасуду, я не супраць, але адзін я не паеду. Што-ж я, людзі араць будуць, а я буду пазіраць на іх? От, ганіць іх — ён паказаў рукой на ільнях, — то і я паеду.

Ад Пясука аханом уноперак палос паехаў на раллі да другіх. Калі кожныта ён спыніўся і загаварыў неадкава-ж ехаць дадому. Патражаў, што паводзірае плугі. І ўвесь час выпіраў насавачкай успахналы лод. Як пачаў ён ездзіць, некаторы мужчыны, не жадаючы адзін на адзін сустракацца з ім і каб смейлі было адпачынаць ад яго, сышліся каля Хвойчыка, нібы закруціў да яго прыйшлі. Яны сталі на раллі вакол Мікіты, закруралі і моўчкі слухалі аханомыя пагрозы. Пасля Хвойчык не ўтрымаўся.

— А ты паспрабаў, можа і адбярэш плугі.

— Ты маўчы! — прыгразіў яму аханом. — Ты не даўно ведаў, што ты такі.

— То я вельмі рад, што ты мяне ведаеш.

— Пабяжым, ці доўга ты парадуюешся, паве мой каханы, вясё пабяжым.

— Ты воль паліць вытры, бач успакеў, прапавіваў бедны.

— Дзя панна старэца...

— Раскадзіўся!

— Я цябе ў астрог пасаджу! На катаргу сашлю!

Аханом сагнуўся з сядла і засіней Хвойчыку ў твар.

— Не спі, як гадзіна! — Мікітка кулак сіснуў і адшоў на крок. — Глядзі, каб самага кулак не саслаў! — сказаў гэта і пайшоў да плуга.

— Некалі мяне з табою вадацца.

— Дык і з табой яшчэ паваджаюся.

Аханом завярнуў кая і паехаў на дарогу. — Хочае араць? — крывнуў ён усю едучы і скрывіў твар хітравай усмешкай. — Арыце, арыце! Арыце, калі ахвоту маецце!

З гэтым ён і паехаў. Арылі мужчыны на длегі дзень, і ў гэты дзень на поле ўжо ніхто не прыхаў. Не прыхаў ніхто і ў дзень, калі канчалі дораваць. Стомлены працай, узабужаны насіроўжаным накінам, што-ж будзе, шапітоўцы раз'ехаліся па дварах, умаўляючыся, каб заўтра выехаць і пасеяць на ўзараным полі. У гутарках пра сёбур прайшоў і канец дня. А наважочкам, акурат як заходзіла сонца, у Шапітоўку прыхаў хлапчук з двара. Уехаў ён у вуліцу з усю грознаму і, едучы, закрываў. Перапаляноны крывкам, мужчыны павыскавалі з хат і бігом кінуліся з двароў у вуліцу, дзе спыніўся хлапчук. Не зважаючы на кая, ён размахаў рукамі, шэкаў ляхаў і, сьпатаючы словы, расказаў, што прыйшлі ў яго парабкі з двара. Прыслухавшы, наказвалі, каб папрэдаў, што загадаў на вехаць парабкам у поле і ўкругаваю абы-еся сямкамі ўзаранае шапітоўцамі поле. Так меркаваў ён пачаць звазяць гэтыя поле і тым самым замацаваць яго за сабою.

Навіна, якую прывёў хлапчук ад парабкоў, грым залілася на шапітоўцаў і ў момант сабрала ўсіх іх на вуліцы: і мужчыны, і жанчыны, і дзедці. Напалочана такім нечаканым зваротам справы, некаторыя мужчыны замітусіліся па напотоў, нічч больш раздражаныя яго, паслізочы крывіным гоман, які стаў у вуліцы. Ніхто не ведаў, што рабіць, куды кінуцца. Пайшлі прагнаць парабкоў з поля, — гэта будзе самаўпраўдана. Пра гэта крывіць і староста і хто-ніхто з мужчыны, якія парывалі, што лепш, каб не было гэтай справы з зямлэй, і ўжо даўно гатовы былі аўраўна яе, але не рабілі гэтага, бо ўзлаў, паколькі не рабілі гэтага ўсё з другога боку, усё разумеў, што калі даць пану засець поле, тады наўрад ўжо ні ўдасца ўтрымаць яго ў сваіх руках. Усе ведалі, што дзейнічаць трэба хутчэй, што нельга марна траціць час.

— Дык рабіць-жа што будзе? Чаго-ж гэта мы базар адкрылі тут? Да якой-жа гэта пары мы маўчыць будзем?

— Ідзе Мікітка лясцеў?

— Ці трэба? З поля прагнаць!

Мала толку з таго будзе, што мы толькі прагнаць яго будзем. Мікітка, які стаў у напотоў маўчыць, загадаў: — Чуві, як ён пазірае крывіць, катаргай паражкаў? Мы яго прагнаць будзем, а ён нас па аднаму ў астрог пасадыць. Тут не ганьчэ трэба. Тут таке сказаць трэба, каб яму больш не захачэлася і нагой ступіць на нашу зямлю. Гольдэ з імі вадацца нам! Гольдэ прасіць ды кланяцца за сваё дабро. Ці ў нас рук няма? Ці ў нас кулакоў няма? — Ён паліў над напотоў сінсутыя ў кулак рукі. — Ці мы ўжо зубоў не маем? Ён думае, што мы маўчым, дык мы рахманяны! Мы куцацца ўсеём. Мы так укусіць можам, што ажна тошна стане яму. Няма чаго патураць яму. Яму зямлі ланай захачэлася! Адаў! Яму таго хацелася? Адаў! Яму можа яшчэ і жонкі чыёй захачэцца? Гольдэ патураў! Не парабкоў прагнаць, а на двор пайсці, і паказаць яму, дзе яго месца. Паты год яму паказаць, калі заб'юць! Няма чаго бяціць! Астрогі ўсе роўна для нас збудованы!

Мікітка ірвануўся з месца і пайшоў па вуліцы, а за ім, вакол яго, пайшоў гаварлівы, узабужаны ягонымі словамі і зноў за зямлю, гатовы на ўсё, напотоў сляня.

Сонца закіналася за лес, і адразу стала цёмна. З-за небасхіду выйшла шырока займаючы неба, цёмная хмара і завурачала перакатамі грому. У гэты-ж час ад шапітоўскіх агародаў выбег у поле чалавек. Спыхаўшыся, азіраючыся, каб ніхто яго не убачыў, ён пабег нацяўкі перац поле. Бегучы, ён увесь час азіраўся назад, адкуль даносіцца гоман чалавечых галасоў. Пільнае пасля вычыры пра нешта гутарыў з аханом, калі з саду да веранды прыбег, засопшыся, гэны чалавек.

— Рагубіўся! — крывіў ён, узабужачы на веранду. — Нашы на двор ідуць. Калі жучы, паты год яму паказаць, калі заб'юць! Усе ідуць, як адзін. Зноўна. У адносі ўсёго наробіць мошчу. А я на-

цяўкі перац поле пабег, каб хача папрэдаў, каб хача сказаць... — Пільнае кінуў гэтае слова, а сам пабег у пакоі. Пасля выскачыў з пакоя ўжо апуштаны у паліто. Хутка за ім выбеглі перапаляхоная жонка і сын! На двор, дзе канюшы, аханом з парабкам-коханам запратаў коней. Яшчэ пераз тры минуты коні па'ехалі да ганка.

— Я, папа, не паеду, — раптам сказаў Пільнае-студэнт. — Я паспрабую пагаварыць з ім!

— Глуштва кніў! — крывіў бацька. — З ім мяне няма аб чым гаварыць. З ім заўтра старэйшкі пагаварыць, а не ты.

— Але, папа, не думаеце-ж вы, што гэта бунт? Гэта-ж смешна...

— Гэта няшмешна. Мець справу з дзікім, аслеплым злосцю напотоўм, гэта няшмешна Зараз-жа сляай і паедзем.

Чалавек, які прыбег на панскі двор, усё яшчэ стаў каля веранды. Шапер і ён пайшоў да фэтона.

— Трэба іхнае панічок. Бог ведае, чаго яны падаўляюцца. Кажуць, ваты год яму прыпомніць...

— Ну, гэта, веданае, глуштва! А ў агуче, як хочаце, я магу і паехаць! — і адразаў гледаць за бацькам, палез у фэтон.

— Шапцілаў дарогі, пане, — кінуў чалавек, як крануліся коні, і пакланіўся.

— Дзякую, пасабі тут Ермалоў Трыфанаўнаў за дабрам прыгледзець, калі што якое...

— Дзякую, пане.

Коні ірвануліся і рысё пайшлі з двара. Было зусім ужо цёмна і, як заўжым перад навалыняй, піка і Пільнае, як пахалі па пясчанай дароце, пачуў злева ў полі гоман. Гоман, нарастаючы, набліжаўся да ягонай сядзібы, нёс у сабе пагрозу ёй. А з правага боку набліжалася навалыня! Сінваўта агні бліскаві ўсё пыхалі то тут, то там, бегалі па чорным полі змары, скрыжоўваліся, на момант зніклі і зноў ірвалі на квалыкі торную заслонку грым. І разам з гэтым, не змаючы крывіць грым.

Галоўны рэдактар Васіль ВІТКА.

Рэдакцыйнае калегіі: Заір АЗГУР, Дзмітрый АРЛОУ, Уладзімір АЛОУНІНАУ, Аляксей БАЧЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Настасья ГУБАРЭВІЧ, Ірына ІЖАНОВІЧ, Янка НАЗЕНА, Барыс ПЯРКОУСКІ, Рыгор ШНРАБА.